

Pascal Engman & Johannes Selåker

Zondeval

Vertaald uit het Zweeds door Madeleine Kiers

A.W. Bruna Uitgevers

Proloog

MS Estonia, 28 september 1994, even na middernacht

In Pub Admiral op het vijfde dek begonnen de glazen te rinkelen. Het schip maakte flink slagzij. Vlak daarvoor had de drieënveertigjarige Dan Blomander door het raam naar het slechte weer staan kijken. Het leek wel of de watermassa in de Oostzee kookte, vond hij. In de verlaten gangen, waar hij onderweg naar de bar doorgelopen was, stroomde de kots in alle kleuren van de regenboog over de vloerbedekking. Het slechte weer had ertoe geleid dat veel passagiers zeeziek waren. Dan vermoedde dat de meesten zich in hun hutten hadden teruggetrokken.

Zelf voelde hij zich totaal niet misselijk, maar gewoon dronken.

Tegenover hem aan tafel zat een man. Hij had Dan op twee glazen wodka getrakteerd. Dan wapperde met zijn hand de sigarettenrook weg, terwijl hij het gezicht van de man eens goed bekeek.

Hij leek rond de vijftig te zijn, was tenger en kaal. Hij sprak grammaticaal correct Zweeds met een licht Oost-Europees accent. Hij had niet kunnen bijhouden hoeveel sigaretten de man had gerookt. Zelf was Dan gestopt met roken toen de dokter hem had verteld dat hij ziek was.

Onduidelijk was wat de drinkebroer in Zweden te zoeken had. Dan, die automonteur was en zijn eigen bedrijf had, had zelf besloten om een paar dagen vrij te nemen om de zaken eens op een rijtje te zetten. Hij had al een paar weken geen klanten vanwege de verlamdende economische crisis en was het zat om thuis op zijn boerderij op Öland duimen te zitten draaien. Wanneer mensen problemen kregen met hun auto, gingen ze naar de nieuwe

garagebedrijven van grote ketens. Kleine eenpitters als Dan werden weggeconcurrerd. Hij kon het zijn klanten niet kwalijk nemen. De ketens waren goedkoper. En de mensen hadden geen geld. De werkloosheid was opgelopen tot acht procent.

In een opwelling had Dan besloten om een reisje te boeken, even weg van Öland. Buitensporigheden kon hij zich niet veroorloven. In 1987 was hij een keer op Fuerteventura geweest. Deze keer was de keuze gevallen op Tallinn, waar alles aanzienlijk goedkoper was dan thuis. De drank, de hotelkamer en niet te vergeten de vrouwen. Hij had de man tegenover hem verteld wat hij met hun lichamen had gedaan en opgescheept over hoe weinig hij daarvoor hoefde te betalen, maar de man had amper gereageerd. Uiteindelijk was hij gestopt met zijn verhaal en had hij zich op het drinken gericht.

Er klonk een klap. Het leek van beneden te komen, uit de romp van de Estonia.

‘Wat was dat?’ vroeg Dan verschrikt.

De man zei niets, maar pakte de fles en schonk voor hen allebei nog een borrel in.

DEEL I

1

Zaterdag 31 december 1994

Met haar blik strak op het goudkleurige hoofdeinde van het bed ving Ellen Alm de stoten op van de man achter haar. Ze kwamen regelmatig, maar steeds sneller achter elkaar. Nog even, dan zou hij klaarkomen. Dat wist ze omdat de greep om haar hals straker werd. Ze deed alsof ze bijna bewusteloos was. Ze hapte naar adem en draaide met haar nek. Terwijl ze op handen en knieën haar rug hol trok, probeerde ze de indruk te wekken dat ze los probeerde te komen. Dan ging het sneller. Types als hij vonden het leuk wanneer het leek alsof je pijn had.

‘Stop, alsjeblieft,’ verzuchtte ze. ‘Je doet me pijn.’

Eigenlijk voelde ze helemaal niets. Haar woorden hadden wel effect. Met een uitgerekt gekreun kwam de laatste stoot en gooide hij haar op het bed. Walgend keek hij haar aan, terwijl zijn oude pik in elkaar schrompelde naar het middelpunt van de aarde. Nog steeds hijgend haalde hij een hand door zijn zweterige witte haar. Daarna lachte hij laatdunkend.

Ellen kon het niet opbrengen om naar die man met zijn rimpeelige lijf te kijken. Ze stond op, liep over de smerige vloerbedekking naar de hal en ging de badkamer in. Ze had kippenvel op haar huid, omdat het raam in de woonkamer altijd openstond om te luchten.

In de spiegel nam Ellen de schade op die de klant aangericht had. Haar lippen waren gezwollen. Ze had rode plekken in haar hals. Maar daar was ze zo aan gewend dat het geen pijn meer deed.

Haar lichaam was tenger en meisjesachtig; daar wilden hoeren-

lopers maar al te graag voor betalen. Bertil, zoals hij heette, was een sadistische klootzak. Uiteraard waren er niet zoveel goede kerels die er op oudjaarsavond tussenuit konden knijpen.

Ellen begon zich bij de wastafel te wassen. Ze wilde geen tijd verspillen. De meisjes deelden de kamer en er was een strak rooster. Je moest zo veel mogelijk klanten af zien te werken in de uren die je had, anders stuurden degenen die de baas waren van deze tent je de straat op, zonder dat je een pooier had om je te beschermen. Bovendien was het al bijna twaalf uur en in de kleine uurtjes zouden de zaken pas echt gaan lopen. Dan kwamen er groepen jongens naar Malmskillnadsgatan die meisjes betaalden om het nieuwe jaar te vieren. Die wilde je niet missen, want die knulletjes waren onzeker en voorzichtig. Een makkelijke prooi.

Vanuit de slaapkamer hoorde ze Bertil nahijgen. Hij was al boven de zeventig en had als hij klaar was altijd tijd nodig om op adem te komen. Op een dag zou hij zo aan zijn einde komen, dacht ze. Zijn hart zou stoppen met kloppen terwijl hij een zielig tienermeisje uit Oost-Europa met een riem aan het wurgen was. Tot die tijd zou Ellen geld uit hem blijven pompen. Hij was een van de weinigen die ze niet vooraf liet betalen, want hij deed nooit moeilijk.

Ze druppelde Clear Eyes in haar ogen om de bloedvaatjes te laten samentrekken. Vervolgens begon ze de sporen van Bertils mishandeling met make-up weg te werken. Dit moment was het ergste. Ze zat niet meer in haar rol, maar voelde de walging nog wel. Voor Bertil was ze Lucy. Haar echte naam kende hij niet. En in bed had Ellen het gevoel dat ze Lucy was. Maar nu, achteraf, was ze weer Ellen Alm. Dan werden haar gevoelens niet meer afgeschermd. Alleen drugs konden de scherpe kantjes er een beetje af halen, maar daar was ze van de herfst mee gestopt. Nadat Pål het had uitgemaakt en haar moeder was overleden.

Net toen ze haar lippenstift aan het bijwerken was, werd ze overvallen door beelden van haar moeder in het hospice. In de dagen dat haar moeder op sterven lag was ze er maar één keer geweest. Een jaar daarvoor had haar moeder met Ellen gebroken, nadat haar dochter hasj was gaan roken en daarna zwaarder spul

had uitprobeerd. Ze had haar het huis uit gegooid en gezegd dat ze niets met zo'n vieze junk te maken wilde hebben. Toen Ellen op straat belandde, was het pas goed misgegaan.

In het hospice leek het alsof er nooit een breuk was geweest. Ellen zag het weer voor zich. De broze stem van haar moeder toen ze eindelijk de leugen van haar leven opbiechtte. Ze had Ellen om een laatste dienst gevraagd en daarom was het nodig dat ze haar dochter haar geheim toevertrouwde. Uit de aangrenzende kamers had geschreeuw geklonken, een wanhopige smeebede om niet te hoeven sterven. De typische geur van weggepoetste dood.

Toen had Ellen naar haar vader gevraagd. Wie hij was en waarom ze nooit iets had verteld. Maar haar moeder had slechts gezucht en een koude hand op de hare gelegd. 'Een andere keer, meiske,' zei ze.

Twee dagen later was ze dood.

Een deur in de flat ging open en vervolgens nog een. Ellen keerde terug in de werkelijkheid. Had die vuile klootzak haar bedonderd? Ze pakte haar oogpotlood en draaide zich om om achter hem aan te gaan. Als hij lastig werd, zou ze dat zo in zijn nek steken. Net toen Ellen de deur van het toilet open wilde doen, hoorde ze een schreeuw. Ze verstijfde. Daarna hoorde ze een pistoolschot en toen nog een.

Ze rukte de deur open en rende door de hal naar de woonkamer, zonder een blik in de slaapkamer te werpen. Ze moest hier weg, vluchten. Achter zich hoorde ze voetstappen die snel dichterbij kwamen. Ze bereikte het openstaande raam en wierp zich naar buiten.

Op haar blote voeten stond ze op het afdakje. Ellen kreeg een brandtrap in het vizier en ging eropaf. Door de kou voelde haar lichaam lomp en deed het niet wat ze wilde. Ze was bang dat ze zou struikelen en vallen.

Opnieuw hoorde ze een knal, en nog een. Eerst dacht Ellen dat er op haar werd geschoten. Toen werd de hemel verlicht door vuurpijlen. Zoals gewoonlijk had iemand niet kunnen wachten tot twaalf uur. Ze nam de brandtrap naar beneden en rende naakt

over de binnenplaats, terwijl er aan de hemel een kleurig bombardement losbarstte. Alles had ze in de flat laten liggen. Kleren, geld en haar adresboek waar haar vaste klanten en alle telefoonnummers in stonden. Op het moment dat ze bij de poort kwam die naar een zijstraat van Malmskillnadsgatan leidde, hoorde Ellen iets over de binnenplaats galmen. Ze stopte en keek naar het raam waardoor ze was gevluht. Ze zag het silhouet van een man. Maar daar was ze niet zo van geschrokken.

Iets anders joeg haar de stuipen op het lijf: hij had haar echte naam geroepen.

De naam die niemand in deze wereld zou moeten kennen.

2

Nog een kwartier, dan zou 1994 overgaan in 1995. De keukentafel in de driekamerwoning aan Hornsgatan was gedekt, maar het eten – ossenhaas met bearnaisesaus en gebakken aardappels – was koud geworden. De servetten, die hij als kegels gevouwen had, staken uit de wijnglazen. Tussen het bestek en de borden lag goudkleurige confetti uitgestrooid, aan de plafonnière hingen guirlandes in de richting van het serviesgoed. Tomas Wolf schrok toen er ergens in het besneeuwde Tantolunden een rotje ontplofte. Hij ging voor het raam staan. Ze hadden afgesproken dat de kinderen het nieuwe jaar bij hem zouden inluiden. Maar toen ze net aan tafel gingen, was Ebba gaan huilen omdat ze naar huis wilde, naar hun moeder, Klara.

Alexander, die zeven jaar was, had geprobeerd om zijn zusje te troosten. Hij streelde over haar haren en probeerde haar van gedachten te laten veranderen, terwijl hij ongerust naar Tomas gluurde, die hulpeloos naar zijn kinderen keek. Voor het eerst ving Tomas een glimp op van de meelijwekkende, treurige man die hij in de ogen van zijn zoon was.

Hij nam zijn sigaretten mee, pakte een groot blik Pripps Blåbier uit de koelkast, ging naar de woonkamer en deed het licht van de plafonnière uit om niet te hoeven zien hoe kaal de kamer was. Hij trok de jaloezieën aan de kant van Tantolunden naar beneden, nam plaats in de fauteuil en stak een sigaret op. Hij inhaleerde de rook en hoorde de tabak knisperen. De gloed was de enige lichtbron in de compacte duisternis.

Het jaar 1994 was anders geweest dan alle andere jaren. Hij

herinnerde zich de lichte, hete zomer; Zweden was derde geworden op het WK-voetbal, terwijl hij op jacht was naar de dader van de moord op twee vrouwen. Vijf maanden geleden nog maar.

Toch leek het wel alsof dat in een ander leven was.

De Estonia was eind september vergaan en had meer dan achthonderd mensen mee de diepte in gesleurd. Ongeveer in diezelfde periode – hij had tegenwoordig moeite om de tijd, die één grote kluwen leek, in kaders te passen – was Klara met de kinderen naar een rijtjeshuis in Enskede verhuisd.

Het lot van zijn gezin was al sinds afgelopen voorjaar bezegeld, toen hij terugkwam na zijn dienst in Bosnië. Daarop volgden woede-uitbarstingen, gaten in zijn geheugen en nachtmerries. Aanvallen die hem het gevoel gaven dat hij geen adem kon halen, waardoor hij ervan overtuigd was dat hij doodging. Hij begreep dat er iets mis was met hem, dat er ergens onder zijn huid een bloedende wond zat. Hij voelde de acute pijn, maar kon niet lokaliseren waar die vandaan kwam. Het enige wat daartegen hielp waren de pillen die hij regelmatig kocht bij een dealer met een gouden ooring in Zinken Bar.

Om zijn werk als rechercheur bij de afdeling Gewelddsmisdrijven te kunnen doen, had hij nu altijd een notitieblok bij zich, waarop hij de banaalste dingen schreef, bijvoorbeeld waar hij 's avonds zijn auto had geparkeerd, bij welke bank hij klant was of in welke straat het nieuwe rijtjeshuis van Klara stond. In principe hadden ze afgesproken dat ze de kinderen om de week zouden hebben. Maar het ging niet. Hij vergat om ze bij de kinderopvang op te halen, ging naar zijn werk zonder ze wakker te maken of versliep zich. Hij was de vader geworden die hij nooit had willen zijn. Ze waren bang, slopen op hun tenen om hem heen. Vanavond had hij begrepen dat ze medelijden met hem hadden. Zijn eigen zoon vond hem zielig.

‘Vergeef me, Alexander,’ fluisterde hij in het donker. ‘Vergeef me, Ebba. Maar ik schoot tekort.’

Buiten kwamen de knallen steeds dichterbij elkaar.

Hij nam een slok bier en pakte zijn dienstpistool, dat op de

armleuning van zijn fauteuil lag. Hij ontgrendelde het wapen, nam een laatste trek van zijn sigaret.

Hij stond weer op. Op de tast liep hij door de woonkamer en zette het raam open om frisse lucht binnen te laten. Hij wilde niet dat zijn lichaam zou stinken of opgezwollen zou zijn wanneer ze hem zouden vinden.

Hij liep terug naar de fauteuil, zoog zijn longen vol frisse lucht en plofte weer neer.

Het metaal kraste over zijn voortanden toen hij de loop in zijn mond plaatste.

Hij haalde het wapen door zijn mond heen en weer om de juiste hoek te vinden. Klemde zijn kaken op elkaar. Hij haalde diep adem, zijn wijsvinger beroerde de trekker.

Buiten in de besneeuwde straten bereikte het vuurwerk een soort crescendo.

Het was bijna twaalf uur.

Hier zou zijn leven eindigen. Op dit punt zou de mens Tomas Wolf ophouden te bestaan. Zijn kinderen zouden hem missen, maar de dag dat hun medelijden voor hem zou omslaan in verachting werd hem bespaard. De oorlog in Bosnië had hij overleefd, maar toch had die oorlog hem uiteindelijk het leven gekost.

In de hal ging de telefoon. Hij probeerde het te negeren en zich te concentreren op de opdracht een einde aan zijn leven te maken. Zijn bovenlichaam wiegde heen en weer. Uit zijn keel kwam een klagend, dierlijk geluid terwijl zijn brein in gevecht was met zijn wijsvinger.

3

De thermometer in de auto gaf min dertien aan. Op Hötorget waren mensen bij elkaar gekomen voor het moment dat over een paar seconden zou aanbreken. Dan zou de klok twaalf slaan. Weer een jaar dat de boeken in kon.

Vera Berg plaatste een sigaret tussen haar lippen en drukte de aansteker in. Vanaf de bestuurdersstoel wierp fotograaf Carina Hult haar een geïrriteerde blik toe.

‘Ach, het is bijna nieuwjaar,’ zei Vera met een glimlach. ‘Eén sigaretje mag ik toch wel roken in de auto?’

Carina trok demonstratief langzaam de asbak uit. De aansteker schoot naar voren en Vera gaf zichzelf een vuurtje. Ze waren als het ware met een sleepnet aan het vissen. Reporter en fotograaf, overal in de stad op jacht naar iets belangrijks deze nacht. Een nieuwtje om de krant mee te vullen. Nu hadden ze de auto in Kungsgatan geparkeerd in de hoop dat ze getuigen zouden zijn van mishandeling door een dronkenlap, wat dramatische beelden kon opleveren.

‘Tien, negen, acht...’

Het aftellen op het plein was begonnen en even later leek de hemel te ontploffen. Door de hele stad hoorde je vuurwerk gieren en knallen. Het jaar 1994 was ten einde. De aanslag door Mattias Flink in Falun, de ramp met de Estonia en de moorden op vier personen in een nachtclub op Stureplan, de vrouwen die door Stig Hoffsten waren vermoord, de derde plek op het wk en een hittegolf die nu alweer heel lang geleden leek. Nog even, dan was dit alles niet meer dan een vage herinnering.

Vera leunde naar voren en zette het geluid op de politieradio harder. Voorlopig hadden ze nog niet beet. Het was nu 1995. Een hectisch nieuwsjaar was afgesloten met een avond waarop amper iets was gebeurd. Dat beloofde niet veel goeds. Als nieuwsreporter had Vera moorden en andere ellende nodig. Dan had ze iets om over te schrijven.

‘Hoeveel verdien jij eigenlijk, vijftigduizend?’ vroeg Carina Hult. ‘Vijfenvijftig eigenlijk,’ zei Vera.

Ze geneerde zich altijd wanneer haar salaris ter sprake kwam.

‘Dus waarom zit je hier met mij op oudjaarsavond? Ik geloof niet dat Muryn je bij *Kvällsposten* heeft weggekaapt om als nachtreporter rond te jakkeren.’

Dat was waar. Vera hoorde bij de groep special reporters die allemaal direct onder Rikard Muryn, de redactiechef van *Aftonbladet*, stonden. In het najaar was ze door de krant gerekruteerd. Haar opzegtermijn bij *Kvällsposten* had ze moeten uitzitten zonder iets te kunnen doen. Toen ze in de tweede week van december bij *Aftonbladet* begon, had ze zowel de Estonia als de Stureplanmoorden gemist. Van de sterrenstatus die Vera's rol in de jacht op seriemoordenaar Stig Hoffsten haar had gegeven, was niets meer over. Het was Vera's werk om eigen nieuws bij de krant aan te leveren. Maar na drie weken schitterden haar scoops door afwezigheid. Vandaar dat ze zich vrijwillig gemeld had voor een extra nachtdienst op oudjaarsavond. Er was bovendien toch geen plek waar ze liever wilde zijn.

‘Ik wilde niet weer naar een borrel na het werk gaan om te horen dat ik een excuustruus ben,’ antwoordde Vera. ‘Ik heb iets nodig waar ik zelf in kan gaan spitten. Anders mag ik niet eens mijn proeftijd volmaken.’

Carina Hult wees op een sigarenzaak aan de overkant van de straat. ‘Voor zover ik weet hangt die aankondiging daar vandaag op duizenden kiosken.’

Op een bord voor de kiosk schreeuwde een reclameposter van *Aftonbladet* dat er vandaag een exclusief interview met de spion Stig Bergling in de krant stond, opgetekend door sterreporter Vera Berg. Er stond zelfs een foto van hen beiden op de aankondiging.

‘Je weet net zo goed als ik dat ik die opdracht gekregen heb om als lustobject te dienen. Bergling praat alleen met jonge meiden.’

Vera drukte haar peuk uit en richtte haar blik op de lucht. Er werd nog steeds flink geknald. Het vuurwerk deed haar aan Sigge denken, het jongetje voor wie ze had gezorgd toen zijn criminele vader, Vera’s ex-vriend Jonny, ervandoor was gegaan. Ze had Sigge niet meer gezien nadat Jonny in september was opgedoken en onder bedreiging zijn zoon had meegenomen. Vera’s plannen om Sigge te adopteren waren de grond in geboord. Keek Sigge nu ook naar de lucht, net als zij? Of sliep hij al?

‘Heb je het al gehoord over dat internet?’ vroeg Carina.

‘Wat?’

‘We krijgen een website, www.aftonbladet.se. Die wordt vanavond gelanceerd. Alles moet digitaal worden. Gratis nog wel.’

‘Goh, leuk,’ zei Vera.

Ze had van het project gehoord. Dat ze daar de bladvulling van de krant zouden plaatsen.

‘Leuk?’ vroeg Carina. ‘Je weet toch wel wat gratis betekent? Dat een heleboel mensen geen krant meer hoeven te kopen. En dat het honorarium dat ik voor mijn foto’s krijg weer omlaaggaat.’

‘Misschien. Maar er is toch niemand die internet heeft.’

De politieradio kraakte. ‘Zeventig voor de wagens in het centrum. Er is geschoten op Malmskillnadsgatan 46. De beller zegt dat er iemand dood is.’

‘Is dat niet het adres van die pokerclub?’ vroeg Carina, die de auto in de eerste versnelling zette.

De auto slipte even toen ze wegreed.

‘Dat klopt. Daar zit een illegale club.’

Drie minuten later parkeerden ze de auto in Malmskillnadsgatan en ze stapten uit. Twee agenten in uniform waren al bezig om de boel af te zetten. Ze waren te laat om echt dicht bij de plaats delict te kunnen komen.

‘Daar is het gebeurd,’ zei Vera en ze wees naar nummer 46. ‘We kunnen er niet komen.’

‘Wat een drukte. Het voelt net als bij die schietpartij op Stureplan.’

Vera wrong zich door de mensenmassa naar voren. Voor de pokerclub stond een groepje mannen in slechtzittende pakken samen te roken. Een paar jonge meisjes – Vera vermoedde dat het prostituees waren – stonden in veel te dunne jurkjes net buiten de afzetting. Een van hen stond te huilen.

Vera pakte pen en papier. Nu ging het erom dat ze interviews met getuigen kon vastleggen. Ze moest een uniek detail zien te vinden om daarmee haar artikel op de voorpagina te krijgen. Ze stond op het punt om op de huilende vrouw af te lopen.

‘Zeg, ken jij die agent daar niet?’ Carina gebaarde naar achteren. ‘Misschien kan hij ons achter de afzetting laten.’

Vera draaide zich om en zag Tomas Wolf, die vanaf zijn auto aan kwam lopen. Hij liep langs Vera zonder naar haar te kijken, tilde het afzetlint op en verdween naar de plaats delict. Ze wist zeker dat hij haar gezien had.

Een halfjaar geleden had hij Vera’s leven gered. Nu keurde hij haar geen blik waardig.

‘Verleden tijd,’ zei Vera.